ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ТА БЕЗПЕКА 05.11.2026 | Манфред Хутерер & Йоганнес Регенбрехт

Без нас не домовлятися!

Трамп і Путін ведуть переговори щодо перерозподілу Європи за спинами європейців. Європа має негайно перейти в дипломатичний наступ.

Прийдешня зима може стати для України найважчою з початку повномасштабної російської агресії в лютому 2022 року. Дедалі жорстокіші російські обстріли перетворюють енергетичну і водну інфраструктуру на руїни, занурюючи країну в холод і темряву. Головними цілями є великі міста, передусім Київ. Якщо руйнування електростанцій і водонасосних станцій будуть незворотними, це паралізує столицю і позбавить всю країну ресурсів для боротьби за виживання. Такий вигляд має похмуре тло недавніх закликів президента Зеленського допомагати Україні, коли він в Брюсселі говорив про 70 млрд євро додаткової підтримки.

Путін ескалює не тільки війну проти України, а й тіньову війну проти Європи, щоб похитнути її готовність підтримувати Україну. Російські диверсії вселяють в європейців страх і тривогу. Псевдопацифізм партій AfD і BSW теж грає на руку Москві. Ще один чинник – поширена думка, що фінансування допомоги Україні за рахунок кредитів і скорочень соціальних виплат призводить до несправедливого розподілу тягаря. Все це допомагає Москві сіяти сумнів. Вже давно очевидно, що підготовка Європи до тривалої війни *сама по собі* не зупинить падіння суспільної солідарності з Україною. До того ж шансів здобути перевагу над Росією у Європи майже немає.

Тому Європа повинна доповнити свої військові зусилля політично-дипломатичною кампанією. Уряди європейських країн мають чітко дати зрозуміти, що мета інтенсивного озброєння – змусити Путіна сісти за стіл переговорів. Для цього Європа повинна проявити ініціативу.

Коротка розмова між міністром закордонних справ Німеччини Вадефулом і його російським колегою Лавровим, яка відбулася 26 вересня в Нью-Йорку, стала першим кроком. Уряд Німеччини зміг подати сигнал про свою готовність до прямих дипломатичних

контактів, і водночас ні йому, ні ЄС не довелося відмовлятися від рішучого опору російській гібридній агресії. Телефонна розмова, яку 27 жовтня провели з Путіним президент Фінляндії Стубб і прем'єр-міністр Норвегії Стьоре, теж була кроком в правильному напрямку. Дехто висловлював занепокоєння, але воно недоречне, адже ця розмова дала Європі можливість озвучити свої інтереси. ЄС має нарешті наважитися призначити таку особистість, як Стубб, керівником переговорів.

Така подвійна стратегія, що поєднує військову міць *і* готовність до переговорів, була б непоганою противагою не тільки воєнному курсу Путіна, а й опортуністичній угодоманії Трампа. Вона ж могла б стати для Європи шляхом виходу з політичних лещат Росії і США.

Путін, власне, веде переговори, тільки не з Зеленським, а з Трампом. За рахунок українців і європейців. Сьогодні це «дизельна угода», яка на руку Трампові напередодні проміжних виборів 3 листопада. Завтра це може бути угода про відновлення роботи газопроводів «Північний потік», що позбавить сенсу значну частину європейських санкцій проти Росії. А от справжніх переговорів про перемир'я на порядку денному не буде, оскільки Путін розраховує розбити Україну в війні, а Трамп не готовий тиснути на Росію, бо має власні інтереси. Те, що він призупинив дію щойно ухваленого Сенатом пакету санкцій (*Lindsey Graham Act*), ще раз це підтверджує.

Путін хоче Ялти 2.0, тобто перерозподілу Європи без участі європейців і українців

Європа мусить будь-що переламати цю згубну тенденцію в дипломатичних відносинах між Москвою і Вашингтоном. Для цього Європі, крім приватного спілкування з Вашингтоном, потрібна публічна кампанія. Насамперед мова про збалансовану, справедливу й реалістичну концепцію переговорів як політичну противагу впертим заграванням Трампа з Путіним. Ця концепція має показати американцям, в чому полягають інтереси Європи та України, і водночас продемонструвати Москві економічну, військову й політичну єдність Європи. Відкладати власну європейську ініціативу більше не можна: Путін недавно запропонував провести саміт з Трампом і Сі Цзіньпіном з питань України. Чого він хоче, цілком очевидно – Ялти 2.0, тобто перерозподілу Європи без участі європейців і

> українців. Якщо в листопаді відбудуться переговори між США, Росією та Україною, Євросоюзу також належить місце за столом переговорів.

Російське керівництво почне сприймати Європу серйозно тільки тоді, коли вона з позиції сили відкрито перейде до наступальної політичної стратегії. Для цього на початковому етапі не потрібен пропрацьований до найдрібніших подробиць мирний план. Достатньо політичних рамок з чіткими контурами, «червоними лініями» і реалістичними цілями, тобто тими кроками до перемир'я, які справді можна зробити.

Європейський план має орієнтуватися на два головні інтереси: уникнути прямого воєнного конфлікту з ядерною державою Росією та зберегти незалежність і суверенітет України. Короткострокова ціль – припинення російської агресії, довгострокова – відновлення системи безпеки, заснованої на співпраці, яка не знає переможців чи переможених і визнає легітимні інтереси Росії, але не її імперські амбіції. Звідси випливає шість основних пунктів.

Перше: чітка заява про подальшу військову підтримку України і стримування подальших амбіцій Росії.

Друге: прийняти територіальний статус-кво, але не визнавати насильницьку анексію правомірною. Це означає припинити вогонь вздовж лінії фронту і відкласти питання остаточного статусу. Треба домовитися про довгостроковий мораторій, пов'язаний з міжнародним механізмом спостереження і домовленістю про подальше політичне врегулювання.

Третє: обов'язкова, згідно з міжнародним правом, гарантія безпеки для України з боку п'яти постійних членів Ради Безпеки ООН. З такою гарантією повторний напад Росії малоймовірний. Головним інструментом мають бути багатонаціональні сили під мандатом ООН і під керівництвом Європи, до яких зможуть долучитися значні контингенти інших держав.

Четверте: визнати взаємні інтереси в сфері безпеки, але не легітимізувати зони впливу. Саме в цьому полягає справжня стратегічна суть конфлікту. Російські вимоги усунути «першопричини», як їх називає Москва, стосуються, серед іншого, розширення НАТО на Схід, військової присутності Заходу в регіоні, який Москва вважає своєю зоною впливу, і європейської архітектури безпеки. Але спиратися на російські проєкти договорів від грудня

2021 року не можна. Натомість слід розглядати ці питання в межах діалогу про контроль над озброєнням, режим розміщення військ, протиракетну оборону та прозорість військових маневрів, доповнивши їх угодами про запобігання збройним інцидентам і обмеження особливо дестабілізуючих систем озброєння. При цьому очевидно, що членство України в НАТО нереалістичне навіть в середньостроковій перспективі, не останньою чергоючерез позицію уряду США.

П'яте: багаторівнева система стимулів для Росії. Сюди має входити поступове й контрольоване послаблення окремих санкцій, головного важеля впливу ЄС на Росію, в обмін на виконання умов перемир'я. Інші можливі складові – часткове відновлення економічних і політичних відносин, а також європейсько-російський діалог про контроль над озброєнням і безпеку регіону.

Шосте: якнайшвидше наближення України до ЄС, можливо, за схемою поетапної інтеграції, навіть якщо виникатимуть численні труднощі. Крім того, цілком імовірно, що в ході переговорів про мирну угоду країни ЄС візьмуть на себе політичне зобов'язання застосувати до України статтю 42, пункт 7 Договору про ЄС, яка передбачає надання допомоги в разі збройного нападу.

Навіть перемир'я в результаті переговорів – значно кращий варіант, ніж продовження бойових дій з постійною загрозою ескалації

В найближчому майбутньому, схоже, вдасться досягти не стійкого миру, а лише замороженняконфлікту вздовж лінії фронту, і то в найкращому разі. Але навіть перемир'я в результаті переговорів – значно кращий варіант, ніж продовження бойових дій з постійною загрозою ескалації. Провал Мінських угод – 2 2015 року показує, наскільки складно взагалі досягти стійкого перемир'я. Тому слід від початку враховувати можливість невдачі. Тим важливіше спрямувати оперативні зусилля на припинення вогню, а також на розведення військ.

Водночас Європа повинна регулярно чітко заявляти, що робить ставку на дипломатію і розглядає своє озброєння як захід, необхідний для пошуку рішення шляхом переговорів. Це також нівелює наратив російської пропаганди про те, що військова допомога Україні є «розпалюванням війни».

Кайрос, той самий правильний момент для переговорів з Москвою,

настане – через кілька років або й раніше, можливо, знову завдяки непередбачуваності Трампа. Європі треба буде негайно зайняти своє місце і долучитися до формування порядку денного, навіть якщо спочатку ці переговори здаватимуться приреченими на провал. Німеччина і Європа надто сильно залучені в політику безпеки, озброєння та санкцій, щоб залишатися на узбіччі дипломатії. Тому власна, заздалегідь підготовлена основа для переговорів в поєднанні з чіткою публічною позицією стала б важливим сигналом: Європа готова не лише надавати Україні військову допомогу, а й активно формувати умови для припинення війни.

Переклад з німецької Дар'ї Прусенко

Манфред Хутерер

Манфред Хутерер (Manfred Huterer) – колишній посол Німеччини в Білорусі та Узбекистані. Він також очолював відділ з питань Росії у Міністерстві закордонних справ Німеччини, працював у відділі планування, а також обіймав посади в Москві, Вашингтоні, Пекіні та Варшаві.

Йоганнес Регенбрехт

Йоганнес Регенбрехт (Johannes Regenbrecht) – колишній німецький дипломат. Він брав участь в переговорах про укладення Мінських угод–2 як уповноважений Міністерства закордонних справ Німеччини з питань України (2014–2016). Також обіймав посаду генерального консула в Стамбулі.

